

Oljuvinnan í Hetlandi:

Royndirnar hjá hetlendingum kunnu koma færoyingum til góðar

— Áhugaverdur fyrilestur hjá Ian R. Clark, stjóra, á »olju og fisk«-stevnuni í Norðurlandahúsinum

Visir tað seg, at olja er í færoysku undirgrundini, hvussu kunnu færoyingar fyrireika seg, og hvussu fer tað færoyska samfelagið at broytast? Ian R. Clark, stjóri í Hetlandi, nam við hendan spurning um einum stak áhugaverdum fyrilestri á stevnuni í Norðurlandahúsinum »Olja og fiskur«, har hann greiddi frá gongdini í Hetlandi og royndunum, hetlendingar hava av oljuvirkseminum síðani í 70-árunum.

Í fyrilestrinum, ið nevnist »Hugsanir um royndirnar í Hetlandi«, segði Clark m.a., at oljuvirksemið í Hetlandi í 70-unum m.a. umfataði tænastríðsemi til at stuðla oljukanningum, og

harumframt Sullom Voe-terminalinum, sum var tað størsta idnaðarliga menningar-projektið í Europa í 70-árunum, og sum gjørdi Sullom Voe til ta størstu oljuhavnina í Europa.

Fólkatalið vaksið við 50%

Hetta virksemini hevði m.a. tær avleiðingar, at fólkatalið á oyggjunum vaks við 50%. Fólkavøksturur kravdi eitt ovurstórt iløgu-program vegna bygging av húsum og skúlum, útbygging av vatnverki, kloakk, ravmagn o.s.fr. Alt hetta hendi eftir nokrum fáum árum á nokrum avbyrgdum oyggjum, við fysisk-

um og fyrisitingarligum infrastrukturi, ið var bygdur á 17.000 fólk.

Ian R. Clark viðgjørdi gjølla spurningin um, hvat kundi havt hent í Hetlandi í mun til hvat veruliga hendi. Í 1972 vistu oljukanningarnar, at hetlendingar kundu vænta stóra útbygging av oljuvirkseminum. Hægsta kommunalstýrið í Hetlandi (Zetlands amtsráð, nevnt Ráðið), hómaði beinanvegin, at trý øki fóru at koma í vanda: umhvørvið, búskapurin og sosiala økið.

Clark segði, at Ráðið hevði skilt, at oljuvinnan í stórum stili vildi verið gagnlig fyrir bretsku miðfyrisingina, uttan mun til hvørjar fylgjur hon fór at hava fyrir oyggjarnar og

ibúgvannar har. Tí var týðningarmikið fyrir kommunalu stýrini, at kanna tann lokala tørvin og syrgja fyrir, at hann ikki varð burtargloymdur ella undirmettur.

Tá ið oljukanningarnar byrjaðu at geva úrslit, var livifóturin á oyggjunum størri enn nakrantíð, og menn vóru samdir í, at soleiðis skuldi tað vera frameftir. Spurningurin var tí bert um hvør kostnaðurin vildi verið fyrir Hetland, tá ið avgerðir skuldu takast um, í hvussu stóran mun oljuidnaðurin skuldi sleppa at nýta oyggjarnar.

Umhvørvis-spurningar

Ein stórir partur av orkunum og hugflognum hjá Ráðnum bleiv nýttur til at viðgera umhvørvispurningarnar. Ráðið avgjórði ikki at loyva einkulturbúksterminalum, men bert fleirbrúksterial-

um. Ráðið vildi tryggja, at ognarrætturin til tey aktuella økini var virður og hava eftirlit við hesum.

Í veruleikanum bleiv nakað av hesi stýring framst soleiðis, at Ráðið kravdi nágreiniliga fyrirreiking og leiðslu íggjøgnum ein felagsskap, sum ikki hevði figgjarlig áhugamál í projekтинum. Hetta var felagsskapurin Sullom Voe A/S, har Ráðið átti helmingin av partabrevunum.

Byggitilfarið til terminalin varð flutt til staðið um sjógvin og á henda hátt vórðu vegirnar í økinum, sum bert vóru gjørdir fyrir lætta ferðslu, varðveittir. Umfatandi fyrirreikingar vóru gjørdar til at hava eftirlit við ekologiskum broytingum. Hesir spurningar máttu viðgerast áðrenn arbeiðið kundi byrja. Goymslur skuldu so nógv sum gjørligt vera undir jørð í staðin fyrir omaná. Byggingin varð avmarkað til at umfata triggjar oljuleiðningar, tveir eystanfyri og ein vestanfyri Hetlandi.

Bert á einum øki miseydnaðist ætlanin hjá Ráðnum, t.e. við goymslum undir jørðini. Her varð gjørd ein fyribils semja, men tó soleiðis, at Ráðið fekk viðhald í ávisum sjónarmiðum, ið mett vóru at hava størri týðning enn goymslur á jørð-yvirflatuni. Seinni varð loyvt at flyta grót eftir vegunum, men ikki fyrr enn oljuidnaðurin góðtók at gjalda fyrir nýggja vegin frá bróttroinum til terminalin.

Sjófuglurin

Clark segði, at oljuidnaðurin hevur eina tøk uppi-borna fyrir stovnanina av ráðgevandi umhvørvisbóli fyrir Sullom Voe. Nógvir víðurkendir akademikarar og umboð fyrir oljuidnaðin og Ráðið vóru limir í hesum bóli. Bert í spurningum um goymslur á jørð-yvirflatuni kendi Ráðið tað sum at offra sína uttanveltaðu støðu.

Ráðgevingarnar hjá Ráðnum fevndu ikki bert um bygging av terminali. Eitt annað gott dømi um virkseminið hjá Ráðnum eru reiðir hjá sjófugli. Tyrllur frá Sumburgh til oljuboripallarnar órógvadu fuglin, men tey týðningarmiklu økini vóru kortløgð, og tyrllurnar nýttu rutur, sum ikki órógvadu fuglin.

Ráðið hevði eisini eftirlit við leiðum á sjógv og samráðdið við fiskimannasambandið í Hetlandi til at fáa í lag eina skipan, ið gjørdi, at fiskimiðini vórðu sum minst órógvad.

Ístaðin fyrir skjótt vaksandi fjøld av terminalum, ið vildu ávirkað land- og havoki, hava hetlendingar nú bert Sullom Voe-terminalin, uttan skerjing av umhvørvinum í Hetlandi, hvørki sjónligum ella fysiskum. Tey góðu úrslitini, Ráðið hevur vunnið, hava við hvørt fært við sær, at tann spurningur hevur verið reistur, um Ráðið hevur gjørt ov nógv um seg. Ian R. Clark segði seg ikki ivast í, at uttan tað treiskni og áhaldni, Ráðið visti, vildi oyðileggingin í Hetlandi verið nógv meira og sjógvurin nógv meira dálkaður.

Figgjarligir tættir

Tá ið møguleikarnir fyrir umfatandi útbygging av oljuvirkseminum í Hetlandi vóru uppdagaðir, var livifóturin í landinum rættiliga høgur. Hann var

Fakmenn lýða á hvat pallborðsluttakararnir hava at siga

